

Ne moremo natanko vedeti, ali je mala Magdalena prala z veseljem ali z odporom, prepričani pa smo lahko, da jo je pozimi v ročice zeblo. Najbrž ni bila ona tista, ki je na glavi prenašala cule s perilom od doma do perišča, morda pa je pomagala pri prevažanju z vozički. Že za ploč je bila prenizka, zato perila najbrž tudi ni obešala. Verjetno pa je pomagala pri zlaganju. Morda je bila v pomoč tudi pri monganju – nekakšnem nadomestku likanja. Kose perila so

namreč gladili z napravo, ki so ji rekli monga. Sestavljali so jo valji, za večji učinek pa so jo še obtežili. Včasih so perilo tudi likali. Veliko težja kot glajenje ali likanje ravnih kosov perila je bila skrb za noše. Teh niso prali v vseh vaseh, Magdalena tega še ni znala. Najbrž je bila vesela, če je lahko šla zraven, ko so ob petkih ljubljanskim meščanom vračali oprano perilo, saj jo je morda tam čakal kak priboljšek.

☞ Monge za glajenje perila so lahko bile povsem preproste deske z valji, takšno je verjetno uporabljala Magdalena. Obstajale pa so tudi bolj dovršene in celo zelo velike naprave z istim imenom.

Prati doma

Vsi prebivalci mest, primestij ali vasi pa niso imeli privilegija, da bi njihovo umazano perilo opral nekdo drug. Še pred prvimi pralnimi stroji so ženske – gospodinje, njihove hčere ali gospodinjske pomočnice, pa tudi kak moški – to težko delo opravljale same v domačih pralnicah ali kuhinjah, ob vodnjakih, pri skupnih periščih, potokih ali rekah. Ne samo v predmestnih vaseh, tudi v mestnih pralnicah je pranje trajalo več dni. Tudi tu so tisti, ki so prali sami, umazano perilo najprej namočili, nato milili, mencali oz. žulili, prekuhávali, ožemali, ga obešali, zlagali in naposled zgladili in morda naškrobili. Uporabljali so mila, pepel za luženje, sodo, škrobiva in druge pripravke. Tudi njih je zeblo, boleli so jih hrbti, roke pa so imeli razmočene. In skrb za perilo je bila navsezadnje samo eno od številnih gospodinjskih opravil ...

Pranje na nekaterih mestih ni bilo dovoljeno, saj bi lahko ogrožalo vire pitne vode. Toda – kar je bilo prepovedano, je gotovo obstajalo, sicer prepoved ne bi bila potrebna. Ogorčeni komentator časopisa Marburger Zeitung je 11. novembra 1883 zapisal, da je zalotil perico, ki je prala ob dvoriščnem vodnjaku, kar seveda ni bilo dovoljeno. Opozoril jo je, da je njeno početje nesprejemljivo, ona pa mu je menda zabrusila:

**Ob vodnjaku perem že šest let,
če to koga moti, naj pripiše sebi!**

Pranje je univerzalen postopek. Povsod po svetu zanj uporabljajo podobne pripomočke in tehnike. Mednje sodijo namakanje v različnih raztopinah od mil in olj do limoninega soka, pa uporaba sod, pepela in belil. Še bolj podobne so si povsod po svetu tehnike pranja. Vedno temeljijo na drgnjenju in udarjanju s perilom ob neko površino. Precej nenavadno tehniko pranja so bojda uporabljali na Irskem – ženske so bose stopale v korita in z nogami tlačile namočeno perilo, da so iz njega iztisnile umazanijo.